

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a felperesnek az alperes ellen szerződés érvényességének megállapítása iránt a Dunakeszi Városi Bíróságnál 3.P.20.813/2005. számon megindított és a Pest Megyei Bíróságnak 5.Pf.21.544/2010/9. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 98. sorszám alatt és az alperes által 99. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletnek a D. helyrajzi számon nyilvántartott, természetben D., B. u. szám alatti ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése tárgyában hozott rendelkezését hatályában fenntartja.

Egyebekben a jogerős ítéletet - a perköltség és az illeték viselésére is kiterjedően - hatályon kívül helyezi és a másodfokú bíróságot a T. Bt. vagyommérlegbe beállítandó értékének megállapítása, valamint az alperesnek az értékkülönbözet után járó kamatkövetelése tekintetében új eljárásra és a hatályon kívül helyezéssel érintett körben új határozat hozatalára utasítja.

A felperes felülvizsgálati eljárási költségét 120.000 (Egyszázhuszezer) forintban, az alperesét 227.400 (Kettőszázhuszonhétezer-négyszáz) forintban, a felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt eljárási illeték összegét 170.500 (Egyszázhetvenezer-ötszáz) forintban állapítja meg.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság a részbeni hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban hozott és kiegészített ítéletével a vagyommérleg 1. tétel alatti, a bérelt autójavító műhely felszereléseit 12.000 CHF, a 2. tétel alatti gépkocsikat 24.000 CHF, a 3. tétel alatti „Cs. S.ék tartozását” 23.000 CHF, az 5. tétel alatti D. lakás bútorait 3.500 CHF értékben, a 7. tétel alatti 142.600 DEM-ből 71.300 DEM-t, a 8. tétel alatti 304.000 DEM-ből 152.000 DEM-t a felperes, míg a 6. tétel alatti „T.” tételt 10.000 CHF (12.000 DEM) értékben, a 7. tétel alatti 142.600 DEM-ből

71.300 DEM-t, a 8. tétel alatti 304.000 DEM-ből 152 000 DEM-t pedig az alperes tulajdonába adta azzal, hogy a felperes további 14.700 DEM-t értékkülönbözet címén már megfizetett az alperesnek. A peres feleknek a D. helyrajzi számú, természetben D., B. u. alatti ingatlanon fennálló közös tulajdonát akként szüntetette meg, hogy az alperes 1/2 tulajdoni illetőségét házastársi vagyonszövetség megszüntetése jogcímén a felperes tulajdonába adta. Elrendelte a D. Körzeti Földhivatalnak az ítélet jogerőre emelkedése után történő megkeresését a tulajdonjog változás bejegyzése végett. Megállapította, hogy a T. J.-nak adott kölcsön érvényesítésére a felek egymás között egyenlő arányban jogosultak, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül további értékkiegyenlítés címén 3.101.444 forintot, a felperes ezt meghaladó keresetét és az alperes ezt meghaladó viszontkeresetét pedig elutasította.

A 87. sorszámú kiegészítő ítéletével kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 332.500 forint perköltséget.

Az ítéletének alapjául szolgáló tényállás szerint a peres felek 1977. augusztus 27. napján M.-on kötöttek házasságot, majd végleges jelleggel külföldre: S.-ba költöztek, ahol az életközösségük 1995. szeptember 12-én végleg megszakadt.

Ezt követően, 1995. szeptember 26-i keltezéssel a felek okiratban rögzítették, hogy közöttük 1995. szeptember 25-én megegyezés jött létre, amely szerint a közös vagyonukat képező 567.080 DEM-t egymás között megosztják. Az okirat aláírásával az alperes elismerte, hogy a megjelölt összegből 250.000 DEM-t átvett, és kijelentette, hogy a fenti összeg kézhezvételével lemond a felperes javára a D., B. u. szám alatti közös szerzeményű háromszobás lakásingatlan 50%-os tulajdonjogáról.

A megegyezés mellékletében a vagyonmegosztás alapjaként feltüntették egy működő műhely felszerelését 12.000 CHF, a meglévő gépkocsik értékét 24.000 CHF, egy kinnlevőséget (Cs. S.-ék tartozása) 23.000 CHF, a D. (B. u. 40/A. I/4.) lakást 27.900 CHF, az ott lévő bútorokat 3.500 CHF, a T.-i ingatlant 10.000 CHF, összesen 100.400 CHF, azaz 120.480 DEM értékben. További készpénz összegeket állítottak be a leltárba 446.600 DEM összegben, így összesen 567.080 DEM összegben állapították meg a vagyonmegosztás alapját. Kihagytak a felosztásból egy kinnlevőséget (T. J. úr 97.000 DEM tartozását), mivel annak behajtását bizonytalanak minősítették.

A felek által 1995. szeptember 26. napján aláírt megegyezés nem minősül közokiratnak, ügyvédi ellenjegyzést nem tartalmaz.

A felperes 1995. szeptember 12. napján 135.000 DEM-t vett fel a közös számláról, majd 1995. szeptember 26. napján az alperes nevére nyitottak számlát 107.500 DEM befizetése mellett.

A felek közös vagyona az alábbiakból tevődik össze:

1. a bérelt autójavító műhely felszerelése 12.000 CHF értékben,
2. a meglévő gépkocsik (egy O. C., egy A. és egy M. típusú gépkocsi) 24.000 CHF értékben
3. Cs. S.ék 23.000 CHF összegű tartozása (amelyet az adósok több éven keresztül fizettek vissza),
4. a D. lakás 27.900 CHF értékben (amelyet 1993. szeptember 29. napján vettek meg 1/2-1/2 tulajdoni illetőségben), valamint
5. a D. lakás bútorai 3.500 CHF értékben a felpereshez kerültek,
6. a T.i ingatlan 10.000 CHF értékben az alpereshez került,
7. a 142.600 DEM-t, valamint
8. a 304.000 DEM -t a felek megfelezték,
9. a T. J.nak adott 97.000 DEM kölcsön pedig nem került visszafizetésre.

A közös vagyonból tehát a felpereshez összesen 331.780 DEM, az alpereshez pedig összesen 235.300 DEM érték került. Az alperes az egyezségben elismerte, hogy összesen 250.000 DEM-t átvett a felperestől, ezért az alperesnél további 14.700 DEM számolandó el, így a felpereshez 317.080 DEM került. A közös vagyon fele 283.540 DEM, az értékkülönbözet 33.540 DEM (= 3.101.444 forint) a felperes javára.

A B. Város Polgári Bírósága által kiadott bontóperi eljárás lefolytatására vonatkozó tájékoztató szerint a szóbeli házassági bontóperi eljárást engedélyezik többek között akkor, ha írásos megállapodás áll rendelkezésre a válás valamennyi járulékos következményével kapcsolatban. A járulékos kérdések között a házastársak vagyoni jellegű igényeinek is szerepelniük kell, amennyiben nincs elosztandó vagyon, úgy rögzíteni kell, hogy a házastársak között vagyonjogi egyezség született.

B. Város Polgári Bírósága 1997. november 26. napján engedélyezte a felek különélését és igazolta, hogy a felek már külön élnek.

A felek között 1998. szeptember 3-án „megegyezés a házasság felbontásával járó következményekről” elnevezésű megállapodás jött létre, amelyben rögzítették, hogy 1997. szeptember 1. napja óta különváltan élnek, mindketten kérik a bíróságtól a házasság szóbeli felbontását. Az egyezség IV/4. pontja szerint a házastársak a vagyon-elkülönítésben teljes mértékben megegyeztek, egyikük sem követelhet semmit a másiktól. A bontóperben eljáró ügyvéd szerint ez a megállapodás a teljes vagyonra vonatkozott, de ingatlanról nem volt tudomása, egyébként hivatkozott volna rá a megállapodásban. Álláspontja szerint amit a vagyonjogi rendezésnél a felek kihagytak, az további megállapodás tárgya lehet. A házastársi vagyonszétválás megszűntetésével a javak megosztása akkor történik meg, ha azok a megállapodás megkötésekor ismertek. Arra sem szóban, sem írásban nem történt utalás, hogy a felek szabályozatlan vagyontárgyakkal rendelkeznek. Az eljáró ügyvéd az 1995. szeptember 25-ei megállapodást nem ismerte.

A peres felek házasságát B. Város Bírósága 1998. december 1-jén felbontotta.

A B.-Stadt Kanton Rendőrség és Katonai Ügyosztály Ellenőrző Irodája által kiállított lakbizonylat szerint H. Cs. M. 1986. június 23. és 1998. január 4. között R.ben, a L. Str. szám alatt lakott, ami a felperes lakcíme is volt a fenti időszakban. Az 1997. április 21-ét követően érvényes B.i telefonkönyv szerint H. M. a fenti utcában, de a szám alatt szerepelt előfizetőként.

M. Studer-Jeger és az alperes 1997. június 16. napján bérleti szerződést kötött, amelyben az alperes címeként R., L. Str. 102. szerepel. A bérlemény B., B. 48. szám alatti ingatlan, amely lakás céljára szolgál, a bérleti időszak kezdete 1997. szeptember 1-je.

Az alperes személyes meghallgatása során úgy nyilatkozott, hogy 1998. január 1-jén jelentkezett ki a B.n lévő lakásból, ahova 1997. szeptember 1-jét követően költözött. Előadta, hogy az adózási kérdéseket volt egyszerűbb így elintézni (P.20.286/2000/14. jegyzőkönyv 2. oldal).

B. Városi Kanton Pénzügyminisztériumának adóigazolása szerint a felperes és az alperes 1997. decemberéig közösen voltak kötelesek adót fizetni jövedelmük és vagyonuk után, 1998. évtől kezdve az

alperesre nézve önálló jövedelem- és vagyonadó fizetési kötelezettséget állapítottak meg.

Egy, az alperes által a felperesnek írt levél a következőket tartalmazza: „nehéz lesz a saját lábamon megállni, de én akarok, és mindent megteszek azért, hogy sikerüljön ... neked a címem még nem adom meg. Te is tedd túl magad dolgokon, és valamelyik nap felhívlak, hogy találkozzunk valahol megbeszélni egyéb dolgokat ... A lakásból nagyon kevés dologra van szükségem, de remélem ez ellen nincs kifogásod. Ha akceptálsz az elhatározásomat, és nem igyekszel még több gondot okozni nekem (amiből épp elég volt a 18 év alatt), akkor úgy gondolom normálisan, emberi módon meg tudunk egy csomó mindent oldani, beszélni, főleg a hivatalos dolgainkra gondolok, állampolgárság stb. és A.nak is jobb lesz”.

Az alperes 1999. március 31. napján megbízottja útján egy felszólító levelet írt a D. lakással és a N.i üdülővel kapcsolatban a felperesnek, amelyben az alperes arra az esetre, ha a két ingatlan sorsát peren kívül nem sikerül rendeznie a felperessel, az ingatlanokra vonatkozó igényét perben kívánta érvényesíteni és ebben az esetben igényt kívánt tartani az ingatlanok arányos használati díjára is, mivel azokat a felperes kizárólagosan használja.

Dr. B. P. ügyvéd az alperes megbízásából 1999. augusztus 30-án ismételt felszólítást küldött a felperest képviselő dr. V. M. ügyvédnek azzal, hogy a felperes bocsássa az alperes birtokába a D.n és a N.on lévő ingatlanok felét, mivel azon a felperes a korábbiakban lecserélte az ingatlanok zárjait. Az alperes kérte, hogy mindkét ingatlanhoz 15 napon belül adjon kulcsot a felperes.

A D. lakás közös költségét 1999-től kezdődően a felperes fizette (29. sorszám).

A T. Autó- és Autóalkatrész Kereskedelmi Betéti Társaságnak 1993. május 27-től kezdődően T. G. a beltagja, a felperes pedig a kültagja volt, a társaság kültagjai betétjének együttes összege 7.757.540 Ft, 1999. december 31-én pedig a Bt. egyszerűsített mérleg eredménye 4.899.000 Ft volt.

Az alperes által felkért ingatlanforgalmi és beruházási szakértő 2004. augusztus 18. napján kelt értébecslése szerint a felek közös tulajdonában álló D., B. u. 40/A. I/4. szám alatti ingatlan forgalmi értéke 7.030.000 Ft, annak a mindkét fél által elfogadott

értéke pedig 7.000.000 forint, míg a lakás használati díja 1999-ben 27.500 Ft, 2000-ben 33.000 Ft, 2001-ben 39.500 Ft, 2002-ben 43.600 Ft, 2003-ban 48.000 Ft, 2004-ben 50.000 Ft, 2005-ben 54.000 Ft, 2006-ban 57.000 Ft, 2007-ben pedig 60.000 Ft volt.

D. Város Polgármesteri Hivatalának Városüzemeltetési Osztálya által 2004. december 13. napján kiadott tájékoztatás szerint D.n a nem önkormányzati tulajdonú 72 m²-es lakások bérleti díja bruttó 50.000-70.000 Ft/hó + rezsiköltség között mozog.

A Rétsági Körzeti Földhivatal a T.i hrsz.-ú ingatlanra vonatkozóan a 33561/2005. 09. 06. számú határozatával, a 0103/7. hrsz.-ú ingatlanra vonatkozóan pedig a 33561/2005. 09. 09. számú határozatával az alperes 1/1 arányú tulajdonjogát jegyezte be.

A felperes módosított keresetében a házastársi vagyontársaság megszüntetését (helyesen: a házastársi közös vagyon megosztását), és ezen belül a D. ingatlan alperes nevén nyilvántartott 1/2 tulajdoni illetőségének 3.500.000 Ft megváltási ár ellenében az ő tulajdonába adását kérte annak megállapítása mellett, hogy az alperest megillető megváltási ár az 1995. szeptember 26-i megállapodással teljes egészében kiegyenlítésre került, mert az alperes részére átadott 13.950 CHF-t, amely 1.300.000 forintnak felelt meg, amelynek az 1995. szeptember 26-ától 2005. január 27-ig járó évi 20%-os kamata további összesen 2.418.000 forintnak felelt meg. Kiegészítette a vagyonszármazékokat egy 6.000 CHF értékű számlát és egy 9.523 CHF értékű O. A. típusú személygépkocsival. Előadta, hogy az alperes családjával történt megállapodás alapján a T., K: u. alatti ingatlant az alperes szülei az alperesnek juttatták azzal, hogy az alperes két testvére az őket a későbbiekben megillető 1/3-1/3 tulajdoni illetőségük ellenértékét megkapják, ezért részükre 550.000 Ft, illetve 500.000 Ft került kifizetésre. A házastársi vagyontársasághoz tartozó ingóságokat és készpénzt fele-fele arányban osztották meg.

Az alperes a D. ingatlan felperesi tulajdoni illetőségét a saját javára kérte megítélni. Hivatkozott arra, hogy a felperes érdekében állt volna a tulajdoni igényt a bontóperben érvényesíteni, ezt nem tette, így elfogadta, hogy az ingatlan 1/2-1/2 tulajdoni illetőségük maradt továbbra is. Amennyiben a felperes az előadott vagyonszármazékokat kívánja érvényesíteni, akkor megfizetni tartozik 33.540 DEM-et és annak kamatait. A vagyonszármazékokat további tételekkel egészítette ki, és a D. lakás használatáért a felperestől 1998. január 1-től használati díjat igényelt. Kérte végül az 1995. szeptember 26-i megegyezés semmisségének megállapítását elsődlegesen a felperes általi tévedésbe ejtésére, másodlagosan

pszichikai kényszerre, harmadlagosan pedig arra való hivatkozással, hogy a megállapodás színlelt volt, mert az csak a vagyonnak az esetleges jövőbeni végrehajtás alóli kimentését célozta.

Az elsőfokú bíróság a döntését - egyebek mellett - azzal indokolta, hogy a Csjt. 27. § (2) bekezdése szerint a házassulók a házasságkötés előtt, valamint a házastársak az egymás közötti vagyoni viszonyaikat - a házassági életközösség tartamára - szerződéssel rendezhetik, a (3) bekezdése értelmében a szerződés érvényességéhez annak közokiratba vagy jogi képviselő által ellenjegyzett magánokiratba foglalása szükséges, ez a rendelkezés azonban nem vonatkozik - többek között - az életközösség megszakadása után a házastársi közös vagyon megosztása tárgyában létrejött megállapodásra.

A tanúvallomások, az alperesnek a felpereshez írt levele és a B.i telefonkönyv adatai alapján tényként állapította meg, hogy a felek között az életközösség 1995. szeptember 12-én szakadt meg. Egyezséget ezt követően, 1995. szeptember 26-án kötöttek, így az nem esik a Csjt. 27. § (2) bekezdésének a korlátozása alá. Alaptalannak találta azt az alperesi érvelést, hogy a házassági vagyontársaság megosztása a S.i bontóper kapcsán megtörtént a felek között, mert ezt sem az általuk kötött megegyezés, sem az abban eljáró ügyvéd nem támasztotta alá. A S.i bíróság előtt lefolytatott per vagyonjogra vonatkozó megállapodása csak azokra a vagyontárgyakra terjedt ki, amelyeket a peres felek nevesítettek az eljárás során, vagyis háztartási felszerelésre és egy életbiztosítási kötvényre. A kimaradt vagyontárgyakra helye van eljárás lefolytatásának.

A megegyezésben az alperes írásban nyilatkozott, hogy lemond a D. ingatlan tulajdonjogáról. A lemondás nem élők közötti jogügylet, de a bíróság álláspontja szerint a jogban járatlan felek a D. ingatlan tulajdoni viszonyait úgy kívánták rendezni, hogy az alperes 1/2 tulajdoni illetősége a felperes tulajdonába kerüljön. A szöveg utal arra is, hogy a 250.000 DEM átvételével az ingatlan 1/2 tulajdoni illetőségéért járó megváltási árat az alperes megkapta. Ez nem vitásan nem a felperesi különvagyonból került kifizetésre, a felek közös vagyonukat vették számba, és közös vagyonukat számolták el egymás között. Ennek megfelelően az elsőfokú bíróság házastársi vagyontársaság megszüntetése jogcímén a felperes tulajdonába adta a D. ingatlan 1/2-ed tulajdoni illetőségét, megállapítva, hogy az ingatlan vételára elszámolásra került.

A kialakult helyzetnek megfelelően az 1.,2.,3.,4.,5., tételszám alatti vagyontárgyakat, a 7. és 8. tétel szám alatti készpénz 1/2

részét a felperes javára, a 6. tétel szám alatti, továbbá 7. és 8. tétel alatti készpénzvagyon 1/2 részét az alperes javára számolta el. A felpereshez 317.080 DEM, az alpereshez 250.000 DEM érték került a közös vagyonból. A közös vagyon fele 283.540 DEM, az értékkülönbözet 33.540 DEM (3.101.444 forint) a felperes javára, melyet értékkiegyenlítés címén köteles megfizetni az alperesnek.

Az alperes viszontkeresetét azzal utasította el, hogy a semmisség megállapításának nem, de érvénytelenség megállapításának lehetett volna helye, az alperes azonban nem bizonyította, hogy a megállapodás színlelt lett volna, és a vagyon kimentését célozta volna.

Az ítélet ellen a felperes és az alperes is fellebbezett.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával az általa fizetendő értékkiegyenlítés összegének 183.082 forintra történő leszállítását kérte.

Az alperes a fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a felperesi kereset teljes elutasítását, és a viszontkeresetének helyet adó határozat hozatalát kérte.

A másodfokú bíróság kiegészítette az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a Magyar Nemzeti Bank - alperes által becsatolt - árfolyam táblázata alapján azzal, hogy 1995. szeptember 25-én 1 CHF 115,90 forint, 1 DEM pedig 93,22 forint volt, a felek 2010. október 13. napján megtartott másodfokú tárgyaláson tett egyező nyilatkozata alapján pedig azzal is, hogy a felek S.i közös lakásának berendezési tárgyai közül az életközösség megszakításakor a bőrgarnitúra értéke 400 CHF, a hálósobabútor értéke pedig 380 CHF volt. A berendezési tárgyakhoz ezeken kívül egy szekrénysor tartozott, ennek értékét a felperes 200 CHF-ban, míg az alperes 280 CHF-ban határozta meg. A felperes ugyanezen a másodfokú tárgyaláson a T. Bt.-be apportként bevitt gépkocsik értékét az alperes tényállítását elfogadva 2.449.500 Ft-ban határozta meg, és nem ellenezte, hogy ez elszámolásra kerüljön a vagyonközösség felosztásánál.

Az így kiegészített tényállás alapján a másodfokú bíróság a felperes fellebbezését alaptalannak, az alperes fellebbezését pedig részben alaposnak ítélte.

Az ítéletét - egyebek mellett - azzal indokolta, hogy a felperes a 2001. szeptember 10-én megtartott tárgyaláson (3.P.20.286/2000/33. számú jegyzőkönyv) módosította a jognyilatkozat pótlása iránti keresetét, és a D., B. u. szám alatti ingatlanra vonatkozóan a közös tulajdon megszüntetését kérte. Az alperes maga is kérte az ingatlan tulajdonba adását. Alaptalanul hivatkozott tehát az alperes a fellebbezésében arra, hogy ilyen keresetet a felperes nem terjesztett elő.

Az elsőfokú bíróság az eljárás során felmerült bizonyítékokat a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak szerint egybevetve, okszerűen és összességében értékelve helyesen állapította meg az életközösség megszakadásának idejét 1995. szeptember 12. napjában. Az alperes az eljárás során ugyan végig állította, hogy az életközösség közöttük 1997. szeptember 1-jén szakadt meg, azt azonban bizonyítani nem tudta. A B.-Stadt Polgári Bíróság családjogi ügyekkel foglalkozó kamarájának 1997. november 21-én kihirdetett határozata, mely engedélyezte a felek különélését, egyben azt is megállapította, hogy a felek már jelenleg is külön élnek. A határozat a különélés kezdetét, tehát az életközösség megszakadásának időpontját nem jelölte meg. Az alperes által csatolt lakbizonylat 1998. január 5-től tünteti fel az alperes lakcímeként B., Birmanngasse 48. címet, az alperes életközösség megszakadására vonatkozó tényállítását ez sem igazolja. A S.i bontóperben eljáró dr. F. R. ügyvéd csak arról tudott nyilatkozni, hogy mindkét féllel „beszélgetést folytatott”. Tanúvallomásában az életközösség megszakadásának időpontjáról nem nyilatkozott. A felek életközösség megszakadására tett eltérő nyilatkozatára tekintettel az elsőfokú bíróságnak a bizonyítás teljes anyagát kellett mérlegelni. Az alperes előadása, illetve az eljárás anyagából megállapíthatóan a felek által a S.i hatóságok előtt tett, mindig az éppen aktuális érdekeikhez igazodó nyilatkozata önmagában nem ad alapot az életközösség megszakadás más időpontban történt megállapításához.

Az elsőfokú bíróság által helyesen megállapított életközösség megszakadásának időpontját követően készült a felek között 1995. szeptember 26-án a megállapodás, így nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a Csjt. 27. §-ának (2) bekezdésére hivatkozva azt érvényesnek tekintve az abban foglaltakat a vagyonmegosztás alapjául elfogadta, és annak figyelembevételével számszakilag is helyesen jelölte meg a felek közötti elszámolást.

Dr. F. R. ügyvéd tanúvallomásában előadta azt is, hogy a megállapodás (1998. szeptember 3.) megkötésekor ingatlanról nem volt tudomása, különben biztosan hivatkozott volna arra. Előadta azt is, hogy ha a felek valamit elfelejtettek a vagyonjogi rendezésnél, arról mindenképpen lehet tárgyalni. A tanú vallomása

nem támasztja alá az alperesi fellebbezésben a bontóperi egyezsége előadottakat. Annak nincs jelentősége, hogy a felperes miért nem kérte a S.i bontóperben a D. ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetését. A S.i bontóperben érvényesített igények mellett nem volt akadálya annak, hogy a felek a bontóperben nem nevesített vagyontárgyakat jelen perben érvényesítsék azzal, hogy a közös vagyon megosztásának a felek megállapodása és a bíróság döntésének egybevetésével kell megfelelnie a Csjt. 31. §-ában foglaltaknak. Nem foghat helyt ezért az alperesnek a D. ingatlan megváltási árának elszámolására vonatkozó fellebbezési okfejtése. Ugyancsak alaptalan az alperes fellebbezése az ingatlan felperesi tulajdonba adásával kapcsolatban. A felek közötti 1995. szeptember 26-i megegyezés tartalmát helyesen értékelve jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a felek szándéka az volt, hogy az alperesi 1/2 tulajdoni illetőség a felperes tulajdonába kerüljön, és az egyezés szövege a megváltási ár alperesi oldalon történt elszámolását tartalmazza.

Az alperes a 2001. április 18. napján megtartott elsőfokú tárgyaláson (14. sorszámú jegyzőkönyv) személyesen úgy nyilatkozott, hogy mivel a felperes többet tartózkodott M.on, így az ingatlanokat is ő használja. Ezért cserébe anyagi ellenszolgáltatást nem várt, és mivel a felperes használta többet az ingatlanokat, annak terheit is ő viselte. Az ingatlannal kapcsolatos terheket, a tulajdonjoghoz tapadó közös költséget az alperes által sem vitatottan a felperes viselte, a felperes ennek fele részének megtérítésére kérte is kötelezni az alperest. Az állandó bírói gyakorlat szerint nem követelhet használati díjat, aki a közös tulajdonú ingatlanból minden kényszerítő körülmény nélkül elköltözött vagy annak használatával felhagyott és az ingatlan terheit sem viseli. Ezért nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor az alperes többethasználati díj iránti igényét elutasította, és nem tévedett akkor sem, amikor az ingatlant azóta is birtokló és használó felperes által fizetett költségek fele részének megtérítésére nem kötelezte az alperest.

A feleknek a másodfokú eljárásban tett nyilatkozatára tekintettel alaposnak találta a másodfokú bíróság a felperes fellebbezését - többek között - a T. Bt.-ben lévő vagyon vonatkozásában. A házassági életközösség alatt megkezdett, illetve folytatott vállalkozói tevékenységből származó jövedelem és a tevékenység folytatására szolgáló vagyontárgyak, vagyoni értékű jogok és követelések házastársi közös vagyonnak minősülnek. A bírói gyakorlat szerint az egyik házastársat mint a betéti társaság tagját megillető „részesedést” a közös vagyon megosztása során nem a könyv szerinti, hanem a tényleges forgalmi értéken kell elszámolni. Ezért a T. Bt.-be bevitt vagyon a felek előadásával egyezően 2.449.500 forintban számolható el.

Ennek megfelelően az elsőfokú bíróság ítéletében felállított vagyonmérleget a következőkkel egészítette ki:

10. a S.i lakás berendezési tárgyai 980 CHF (= 113.582 HUF) értékben,

11. T. Bt-be bevitt vagyon 2.449.500 Ft értékben.

Az így mutatkozó többlet összesen 2.563.082 forint, amelynek 1/2 részét az alperes alappal igényelheti, ezt a felperes köteles megtéríteni, ezért az alperest az elsőfokú ítéletben megállapított 3.101.444 forint értékkiegyenlítés mellett további 1.281.541 forint illeti meg. Ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és a felperes által az alperesnek fizetendő értékkiegyenlítés összegét 4.382.285 forintra felemelte, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta és a felperest részperköltség fizetésére kötelezte.

A jogerős ítélet ellen mindkét peres fél felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő.

A felperes felülvizsgálati kérelme a jogerős ítélet megváltoztatására és az őt terhelő 4.382.285 forint marasztalási összegnek az 1.5730 forintra történő leszállítására irányult.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás megállapításának a módja a Pp. 206. §-át, az arra alapított érdemi döntése pedig a D. lakás értékének az elszámolása, valamint a T. Bt.-beli kültági részesedésének a vagyonmérlegbe való beállítása vonatkozásában téves.

Az alperes a felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a másodfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezését, valamint az elsőfokú bíróság ítéletének a fellebbezésében foglaltaknak megfelelően történő megváltoztatását, másodlagosan pedig a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, valamint az első- vagy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára való kötelezését kérte.

A felülvizsgálati kérelmét azzal indokolta, hogy a jogerős ítélet sérti a Pp.163. § (2) bekezdését, 213. § (1) bekezdését, 77. § (1)

és 225. § (6) bekezdését, mert a felperes T. Bt.-beli kültagi részesedés értékét a felperes által elismertnél alacsonyabb összegben határozta meg, a kiegészítő ítélet elleni felperesi fellebbezés tárgyában, valamint az alperesi fellebbezésben előterjesztett kamatkövetelésről, a részperköltségen felüli perköltség, valamint az általa lerótt második fellebbezési illeték viseléséről a másodfokú bíróság nem rendelkezett, tévesen határozta meg a jogerős ítélet az életközösség megszűnésének az időpontját 1995. szeptember 25-26. napjában az általa megjelölt 1997. szeptemberi időponttal szemben, a D. ingatlan vonatkozásában pedig tévesen mellőzte a felperes többlethasználati díj fizetési kötelezettségének a megállapítását.

- o -

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

A felek felülvizsgálati kérelme részben alapos, a per érdemi elbíráláshoz szükséges adatok azonban részben nem állnak rendelkezésre.

I. A jogerős ítélet a felek házassági életközössége megszakadásának az 1995. szeptember 12-i időpontja vonatkozásában a peres felek egymással részben ellentétes előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, valamint a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a felek jogvitájának az érdemi elbírálásához szükséges tényállást.

A Pp. 270. § (2) és 275. § (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

II.1. A D. lakás vonatkozásában alaptalanul sérelmezi a felperes a felek közötti elszámolás módját, az alperes pedig a többlethasználati díj megállapítására irányuló viszontkeresete elutasításának tényét.

1.1. A jogerős ítélet indokolása nem hagy kétséget afelől, hogy az első- és a másodfokú bíróság az alperesnek a felek között a házastársi közös vagyonuk megosztása tárgyában az életközösség megszűnése után, 1995. szeptember 25-én létrejött és 1995. szeptember 26-i keltezéssel írásba foglalt megállapodás érvénytelenségének a megállapítása iránt előterjesztett viszontkeresetét elutasította, a vitás megállapodást az annak mellékletében tételesen felsorolt vagyontárgyak köre, értéke és a felek közötti elszámolás módja vonatkozásában egyaránt érvényes, de az ingatlan vonatkozásában a tulajdonosváltás ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére nem alkalmas és csak részben foganatba ment megállapodásnak tekintette, és annak tartalmát a felek szerződéses nyilatkozatainak az értelmezése útján állapította meg.

Erre tekintettel az elsőfokú bíróság az ítéletével a felek közös vagyonát - a felperes iratellenes felülvizsgálati érvelésével szemben - nem a megállapodás és a melléklet tartalmától eltérően, hanem annak megfelelően osztotta meg, a másodfokú bíróság pedig kizárólag az említett okiratokban nem szereplő, tehát a vagyonmegosztásból kihagyott és ezért a vagyonmérleg 10. és 11. tételébe általa beállított vagyontárgyak megosztásáról rendelkezett a Csjt. 27-31. §-ai alapján. Ennek megfelelően adta a jogerős ítélet a D. lakás alperes tulajdonaként nyilvántartott 1/2 tulajdoni hányadát a felperes kizárólagos tulajdonába, annak értékét 27.900 CHF-ban, a felek érvényes szerződéssel megosztott összes házastársi közös vagyonának értékét ($317.080 + 250.000 =$) 567.080 DEM-ban, a felek közös vagyoni jutóját pedig ennek felében, tehát 283.540 DEM-ban határozta meg. Az alperes közös vagyoni jutójába beszámította a közös vagyonból a szerződés megkötésekor az alperes birtokába került közös vagyontárgyak együttes ($235.300 + 14.700 =$) 250.000 DEM értékét, és a közös ingó- és ingatlanvagyon egységes megosztása folytán az alperest még megillető értékkülönbözet összegét ($283.540 - 250.000 =$) 33.540 DEM-ban, annak az 1995. évi árfolyamon számított forint ellenértékét pedig ($115,90 \text{ forint} \times 33.540 =$) 3.101.444 forintban határozta meg (3.P.20.813/2005/77. számú elsőfokú ítélet 3. oldal 4. bekezdése és 5.Pf.21.544/2010/9. számú másodfokú ítélet 2. oldal 3. bekezdése). Az értékkülönbözet ilyen módon meghatározott összegét a másodfokú bíróság már csupán a közös vagyon mérlegének a 10. és 11. tételébe a felperes terhére általa beállított vagyontárgyak további 1995. évi 2.563.082 forintos értékének az alperest megillető 1.281.541 forintos fele részével emelte fel.

a) Arra helyesen hivatkozik ugyan a felperes, hogy a felek megállapodása a tulajdonjogának a bejegyzésére nem volt alkalmas, azok alaki hiányosságai miatt pedig az ehhez szükséges alperesi

jognyilatkozat pótlására sem kerülhetett sor, és ezért az ingatlan közös tulajdona csak a jogerős ítélet meghozatalával szűnt meg. A Csjt. 31. § (5) bekezdése alapján a házastársi közös vagyon megosztására is irányadó Ptk. 148. § (2) bekezdésében foglaltakból ugyanis az következik, hogy a közös tulajdon a magához váltást elrendelő ítélet jogerőre emelkedésével szűnik meg.

b) Azzal viszont alaptalanul érvel, hogy önmagában az említett körülmények miatt a felek közötti elszámolásra nem az ingatlan szerződés megkötésekor 27.900 CHF, hanem a jelenlegi forgalmi értéke lenne az irányadó, amely - a felperes nyilvánvaló elírása vagy iratellenes tényállítása szerint - csupán 2.000.000 forint lenne, és ebbe az összegbe kellene beszámítani az alperes 1/2 tulajdoni hányadának az ellenértékeként 1995. évben általa már kifizetett 13.950 CHF-ot = 1.616.805 forintot (98./ sorszámú felülvizsgálati kérelem 2. oldalának 7. bekezdésében nyilvánvalóan elírt 1.616.805 CHF-kal szemben), amelynek elszámolására - az ugyancsak iratellenes tényállítása szerint - nem került sor, holott az általa 15 évvel ezelőtt már kifizetett összeg elszámolásának mellőzése rá nézve súlyosan méltánytalan, figyelemmel arra is, hogy a CHF árfolyama az 1995. évi 115,90 forinttal szemben időközben 215 forintra emelkedett.

A Legfelsőbb Bíróság Csjt. 31. § (2) bekezdéséhez kapcsolódó - már hatályon kívül helyezett - 10. számú Irányelvének 5. pontján alapuló ítélkezési gyakorlat szerint a házastársi közös vagyon megosztása során általában az életközösség megszűnésekor vagyoni helyzetből kell kiindulni, a közös vagyon megosztásáig terjedő időben történt értékváltozást azonban figyelembe kell venni, ha az nem vezethető vissza a felek tevékenységére. Ennek megfelelően a vagyonmérleg felállítása főszabály szerint az egyes vagyontárgyak életközösség megszűnésekor állapotának és értékének az alapulvételével történik. Az életközösség megszűnése és a közös vagyon megosztása közötti időszakban bekövetkezett értékváltozást (emelkedést vagy csökkenést) azonban mindkét fél javára, illetve terhére kell értékelni akkor, ha az nem a felek valamelyikének a magatartására (tevékenységére vagy mulasztására) vezethető vissza (P.törv.II.21.113/1969., BH 1971/1/6633. és CDT 131.), vagy ha azt mindkét fél tevékenysége vagy mulasztása idézte elő. Azt az értékváltozást azonban, amely valamelyik házastárs tevékenységének vagy mulasztásának a következménye, kizárólag ennek a házastársnak a javára vagy terhére kell elszámolni. Ennek megfelelően az időmúlás folytán az ingatlanokban rendszerint bekövetkező értékemelkedést általában mindkét fél javára kell figyelembe venni, és ezért az ingatlan értékét általában a rövid idővel a jogerős ítélet meghozatala előtt beszerzett szakértői vélemény alapulvételével kell meghatározni.

A perbeli eset egyedi sajátosságai ugyanakkor nem az ingatlan közös tulajdon megszűnésekori, hanem a házastársi közös vagyon megosztása tárgyában létrejött szerződés megkötésekor forgalmi értékének a felek közötti elszámolását indokolták.

ba) A közös vagyon megosztása tárgyában létrejött megállapodás a tulajdonosváltozás bejegyzésére kétségkívül nem volt alkalmas, a közös tulajdon megállapodásnak megfelelő módon való megszüntetésének megfelelő állapot azonban - a tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzéstől eltekintve - a szerződés alapján a felek egymás közötti (belső) jogviszonyában ténylegesen létrejött.

Az alperes ugyanis a szerződés aláírásakor a közös vagyon megosztása folytán őt megillető értékkülönbözetnél ugyan alacsonyabb, de az ingatlanhányadának az 1995. évi pénzbeli ellenértékét meghaladó összegű közös vagyoni készpénzt felvette, a felperes pedig a szerződés megkötését követően - a tulajdonjoga ingatlan-nyilvántartásba való bejegyezhetőségének a hiányától eltekintve - a Ptk. 99. § szerinti tulajdonosi részjogosítványokat nem csupán az ingatlannak az ő nevén nyilvántartott 1/2 részilletősége, hanem annak az egésze vonatkozásában kizárólagosan gyakorolta, hiszen az ingatlan egészét kizárólagosan birtokolta és használta, az alperesnek többlethasználati díjat nem fizetett, de az ingatlan egészének terheit teljes egészében maga viselte, a felperesnek az említett költsége fele részének az alperes terhére való elszámolása iránti keresetét, valamint az alperes többlethasználati díj iránti igényét pedig a jogerős ítélet elutasította. A felperes tulajdonjogának a jogerős ítélet alapján történt bejegyzése folytán ugyanakkor nem az alperes, hanem teljes egészében a felperes realizálta azt az értékemelkedést, amely az alperes nevén nyilvántartott ingatlanhányad értékében a szerződés 1995. szeptember 26-án történt aláírásának és az ingatlanhányad akkori forgalmi értékének megfelelő ellenérték kifizetésének napjától a jogerős ítélet 2010. október 27-én történt meghozataláig bekövetkezett, hiszen az 1995. évi megváltási árat meghaladó ellenérték a felperes terhére a perben nem nyert elszámolást.

bb) A szerződésben a felek a közös vagyoni készpénzüik összegét DEM-ban, az egyéb közös ingó- és ingatlan vagyontárgyaik értékét pedig CHF-ban határozták meg, a szerződés megkötését követően azonban az EUR bevezetése folytán a DEM mint fizetőeszköz 1999. január 1-jén megszűnt, az EUR és a CHF árfolyama pedig - különösen a 2008. évben bekövetkezett pénzügyi világválság hatására, valamint annak a magyar gazdaságra gyakorolt speciális következményei folytán - a

forinthez képest köztudomásúan lényeges mértékben emelkedett, míg a forint árfolyama az említett fizetőeszközökhöz képest hektikusan ingadozóvá vált. Az alperes által 1995. szeptember 26-án felvett megváltási ár forint ellenértéke tehát időközben lényegesen emelkedett ugyan, ehhez az árfolyamnyereséghez azonban az alperes csak akkor juthatott, vagy juthatott volna hozzá, ha az általa felvett összeget mintegy 15 éven át részben sem használta volna fel.

Ilyen körülmények mellett a házastársi közös vagyonnak a 2010. évben kelt bírósági ítélettel, de a külföldön élő volt házastársak között 1995. évben létrejött szerződés alapján, és az egyes vagyontárgyaknak a szerződésben, a forintnál lényegesen stabilabb külföldi fizetőeszközökben meghatározott értékének az alapulvételével történő megosztása során nem indokolhatja egyetlen M.i ingatlan vagyontárgynak az ítélet meghozatalakoriban forintban meghatározott forgalmi értéken történő elszámolását önmagában az, hogy időközben a M.i ingatlanok forgalmi értéke és - az árfolyamváltozások folytán - a külföldi fizetőeszközök forint ellenértéke egyaránt lényegesen megváltozott. A felperes által kért ezzel ellentétes elszámolási mód ugyanis olyan előre nem látható, időben rendkívül távoli körülményeknek az egyetlen közös vagyontárgy vonatkozásában történő értékelését, az összes többi vagyontárgy, valamint a közös vagyon részbeni természetbeni megosztása folytán mutakozó értékkülönbözet összege vonatkozásában pedig azok figyelmen kívül hagyását jelentené, amelyekkel a felek a szerződés megkötésekor és tartalmának meghatározásakor kellő előrelátás mellett sem számolhattak, ezért azokra a szerződéskötésakoriban szándékuk ki sem terjedhetett, de amelyeknek a közös vagyon köréből egyetlen kiragadott vagyontárgy vonatkozásában történő figyelembevétele a szerződések Ptk. 201. § (1)-(2) bekezdése szerinti egyenértékűségének elvét és a visszterhességének törvényes vélelmét is súlyosan sértené.

bc) Nyilvánvaló elíráson vagy iratellenes tényállításon alapul a felperesnek az a felülvizsgálati érvelése is, hogy a D. lakásingatlan közös tulajdon megszüntetésekoriban értéke 2.000.000 forint volt, hiszen annak a 2004. augusztusi forgalmi értékét az alperes megbízása alapján eljáró értékbecslő 7.030.000 forintban (3.P.20.286/2000/96. számú értékbecslés), a 2007. január havi forgalmi értékét a perben kirendelt igazságügyi szakértő 13.320.000 forintban (18. sorszámú szakvélemény), a jogerős ítélet pedig „a felek által a per során közösen elfogadott” - tehát a felek Pp. 163. § (2) bekezdése szerinti egyező előadása alapján - 7.000.000 forintban határozta meg (30. sorszámú jegyzőkönyv 3. oldal utolsó bekezdése), amely utóbbi értéknek az alapulvételével a felperes által magához váltott 1/2 tulajdoni hányad jelenlegi forgalmi értéke 3.500.000 forint. Azt pedig a felperes részben

iratellenesen, részben alaptalanul sérelmezi, hogy a szerződés aláírásával egyidejűleg általa már teljesített 13.950 CHF megváltási ár 1.616.805 forint ellenértéke nem nyert a javára elszámolást.

A fentebb már kifejtettek szerint ugyanis a felek szerződés mellékletében az ingatlan egészének az akkori értékét 27.900 CHF-ban, az összes közös vagyontárgyak értékét pedig 567.080 DEM-ban határozták meg, míg a megállapodásukban az alperes nem 13.950 CHF, és nem is az ennek - a felperes által megjelölt akkori 115,90 forint/CHF árfolyam alapulvételével - megfelelő 1.616.805 HUF felperesi különvagyonból való megfizetésének tényét, hanem összesen 250.000 DEM együttes összegű, illetve értékű közös vagyon átvételét ismerte el, amely - a felperes által megjelölt akkori 93,22 forint/DEM árfolyamot figyelembe véve - 23.305.000 forint volt, ez az összeg pedig az ingatlanhányad felperes által megjelölt ellenértékénél lényegesen magasabb, a közös vagyon teljes körű megosztása folytán az alperest megillető értékkülönbség összegénél pedig alacsonyabb volt. Az elsőfokú bíróság a közös vagyon felek által meghatározott 567.080 DEM értékének az alapulvételével a felek közös vagyoni jutóját ($567.080 : 2 =$) 283.540 DEM-ban, a közös vagyon megosztása folytán az alperest megillető értékkülönbség összegét pedig a közös vagyoni jutó és a szerződés aláírásakor az alperes által birtokba vett közös vagyontárgyak értékének a különbségében, tehát ($283.540 - 250.000 =$) 33.540 DEM 1995. évi árfolyam alapulvételével számított forint ellenértékében, azaz ($33.540 \times 92,47$ forint $=$) 3.101.444 forintban határozta meg.

A felperest terhelő marasztalási összeg tehát a jogerős ítélet - fentebb már ismertetett - indokolásából kitűnően nem a D. ingatlanhányad megváltási árának, hanem a közös ingó- és ingatlanvagyon egységes megosztása folytán az alperest megillető értékkülönbségnek minősül, az értékkülönbség meghatározásának az utóbb ismertetett módja pedig a D. ingatlan vonatkozásában nem a felek egyező előadása szerinti 7.000.000 forintos forgalmi értéknek, hanem - a felperes e vonatkozásban helyes felülvizsgálati érvelése szerint - az 1995. évi megállapodásban és annak mellékletében 27.900 CHF-ben meghatározott érték 1995. évi árfolyam alapulvételével számított forint ellenértékének felel meg.

A közös ingó és ingatlanvagyon 1995. évi forgalmi értékének, illetőleg a CHF és DEM 1995. évi árfolyamának az alapulvételével forintban meghatározott értékkülönbség összegébe viszont „az alperes 1/2 tulajdoni hányadának az ellenértékeként a felperes által 1995. évben már kifizetett 13.950 CHF = 1.616.805 forint” már nem számítható be, mert az kétszeres elszámolást eredményezne az alperes terhére.

1.2. A Ptk. 99. §-a feljogosítja a tulajdonost a dolog birtoklására, használatára és a dologból folyó hasznok szedésére, és ez a jogosultság közös tulajdon esetén - tulajdoni hányada arányában - a társtulajdonost is megilleti, mint ahogy ebben az arányban terhelik őt a dolog fenntartásával járó és a dologgal kapcsolatos egyéb kiadások, a közös tulajdoni viszonyból eredő kötelezettségek és viseli a kárveszélyt (Ptk. 141. §). Egységes ezért a Legfelsőbb Bíróság - hivatkozott törvényhelyekhez kapcsolódó - PK 8. számú állásfoglalásán alapuló ítélkezési gyakorlat abban, hogy a közös tulajdonú lakásból távozó házastárs használati jogának megszűnése a hasznokban való részesedés arányán nem változtat, és ezért elköltözését követően a lakásban maradó házastárstól a kizárólagos, illetőleg a tulajdoni hányadát meghaladó használatért pénzbeli ellenértéket (használati díjat, többlethasználati díjat) követelhet.

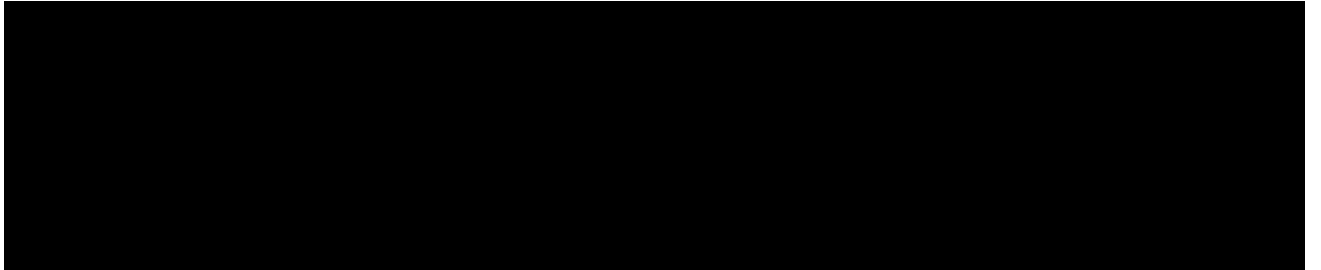
A Legfelsőbb Bíróság ugyanakkor számos eseti döntésében rámutatott már arra is, hogy nem jár többlethasználati díj annak a házastársnak, aki a lakáshasználati jogával önként hagyott fel és az ingatlan terheit sem viseli. A tulajdonostárs ugyanis a Ptk. 1 § (1) bekezdése alapján elsősorban a hányadának megfelelő használat biztosítását követelheti, és csak akkor léphet fel a Ptk. 141. §-a alapján pénzbeli térítés (használati díj) iránti igénnyel a tulajdonostársával szemben, ha a hányadának megfelelő használatot a felek eltérő megállapodása, a bíróság határozata vagy egyéb körülmények nem teszik lehetővé (BH 1992/4/237., CDT 256., 1994/5/247., CDT 260.). Nem követelhet többlethasználati díjat az a házastárs sem, aki a közös tulajdonú ingatlanból minden kényszerítő körülmény nélkül, önként elköltözött (BH 2003/10/408-I.).

Helyesen jutottak tehát a perben eljáró bíróságok arra a jogi következtetésre, hogy a D. lakás használatára igényt nem tartó alperes a felperessel szemben többlethasználati díj iránti igényt jogszerűen nem érvényesíthet. Az alperesnek a D. lakás használatáról való önkéntes és ingyenes lemondásának tényét egyébként - a jogerős ítélet által helyesen kiemelt körülmények mellett - alátámasztja az is, hogy az alperes a közös vagyon megosztása tárgyában létrejött megállapodás aláírásával és a 250.000 DEM értékű közös vagyon átvételével egyidejűleg „a lakás 50%-os tulajdonjogáról a felperes javára lemondott”, ami már önmagában is arra utal, hogy ezt követően annak birtoklására, használatára és hasznainak szedésére sem tartott igényt.

2. Alappal sérelmezi az alperes a javára megállapított értékkülönbözet vonatkozásában a felperes késedelmi kamatban való marasztalása mellőzésének tényét.

Egységes ugyan az ítélkezési gyakorlat abban, hogy a közös vagyon megosztása folytán az egyik házastársat megillető, illetve a másikat terhelő értékkülönbözet összegét a bíróság általában a teljes vagyontömeg (ingó és ingatlan) tekintetében egységesen állapítja meg. Az értékkülönbözet megfizetése, illetőleg az ingóság kiadása és a tulajdonos-változásnak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése tekintetében a feleket kölcsönös és egyidejű teljesítésre kell kötelezni.

Tekintettel arra, hogy a közös vagyon megosztásának módját - vita esetén - a bíróság állapítja meg, a közös vagyon megosztása során jelentkező értékkülönbözet megfizetése csak a bírói ítéletben meghatározott teljesítési határidő elteltével válik esedékessé, ezért a bíróság az ítéletében az értékkülönbözet összege után kamatfizetési kötelezettséget általában nem állapít meg (Ptk. 301. § (1) bek., LB Pfv.II.20.076/1994., CDT 156.).

A perbeli esetben a felek közös vagyonát bírósági ítélet osztotta ugyan meg, a megosztás módja és a megosztandó közös vagyon értéke meghatározásának az alapjául azonban - a fenti 1. pontban kifejtettek szerint - a felek között 15 évvel a jogerős ítélet meghozatala előtt létrejött megállapodás és annak melléklete szolgált, és az említett okiratok adatai alapján került meghatározásra a már a szerződéskötéskor a felperes birtokába és - a D. ingatlan kivételével - a kizárólagos tulajdonába is került közös vagyontárgyak 1995. évi értéke, valamint az alperest megillető 33.540 DEM értékkülönbözet összege és annak az 1995. évi árfolyamon számított 3.101.444 összegű forint ellenértéke, valamint a vagyonmegosztásból a felek által kihagyott, és ezért a másodfokú bíróság által a vagyonmérlegbe beállított további 1.281.541 forint értékkülönbözet összege is, amelyhez azonban az alperes a szerződés megkötése óta eltelt 16 évben részben sem jutott hozzá.

Ilyen körülmények mellett viszont méltánytalan vagyoni előnyhöz jutna a felperes az alperes rovására azáltal, ha az alperest megillető értékkülönbözet összegét a jogerős ítélet által, de a feleknek a 15 évvel korábbi szerződéses megállapodása alapján, a közös vagyon akkori értékének és a külföldi fizetőeszközök akkori árfolyamon számított forint ellenértékének az alapulvételével fizethetné meg. Ebben az esetben ugyanis teljes egészében maga realizálná azt az értéket, amellyel a közös vagyon nagyobb részének 15 évvel a jogerős ítélet meghozatala előtt történt megszerzésével már természetben hozzájutott, az alperes pedig maga viselné azt a kamat- vagy árfolyamvesztést, amely a szerződés megkötését követő 15 évben a forintban meghatározott értékkülönbözet összegében - a fenti 1/bb) pontban kifejtett okok miatt - bekövetkezett.

Az ilyen méltánytalan vagyoni előny elvileg kétféle módon küszöbölhető ki: vagy azzal, hogy a szerződés alapján járó értékkülönbözet CHF-ban, illetve DEM-ban meghatározott forint ellenértékének az összege az említett fizetőeszközök jelenlegi árfolyamának az alapulvétel kerül meghatározásra, vagy azzal, hogy a szerződéskötéskori árfolyam alapulvételével meghatározott HUF ellenérték összegéhez késedelmi kamatfizetési kötelezettség is társul.

Az alperes az értékkülönbözet jelenlegi forint/CHF árfolyamon való elszámolására irányuló kérelmet nem terjesztett elő, de a perbeli esetben a HUF árfolyamának a CHF-hoz viszonyított 2008. októberét követő drasztikus csökkenése és kiszámíthatatlanná vált ingadozása folytán a forintban meghatározott értékkülönbözet „jelenlegi” forint/CHF árfolyamon történő elszámolása nem is lenne szerencsés, hiszen az nem csupán kiszámíthatatlan, hanem a 15 évvel korábbi szerződéses megállapodáshoz képest irreálisan magas fizetési kötelezettséget eredményezne a felperes terhére.

A jogerős ítélet által a szerződés alapján meghatározott összegű értékkülönbözetnek az akkori forint/CHF árfolyamon megállapított forint ellenértéke, valamint annak a szerződéskötés napjától kezdődően a kifizetés napjáig járó - Ptk. 301. § szerinti - törvényes mértékű késedelmi kamata ugyanakkor reálisan pótolná azt a kamatvesztésben megnyilvánuló vagyoni hátrányt, amelyet az alperes szenved el azáltal, hogy az őt megillető pénzbeli értékkülönbözet összegéhez csak több mint 15 évvel a közös vagyon tényleges természetbeni megosztása után juthat hozzá.

3. A felperes T. BT.-beli kültagi részesedése vonatkozásában kölcsönösen alappal sérelmezik a felek a jogerős ítélet által

alkalmazott elszámolás jogszabálysértő voltát, az ezzel összefüggő jogvita érdemi elbírálásához szükséges adatok azonban nem állnak rendelkezésre.

a) Téves a másodfokú bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy a felperes részvételével a házassági életközösség ideje alatt alapított T. Bt.-beli kültagi részesedés közös vagyonnak minősülő értéke a felperes által a betéti társaságba bevitt vagyon értékével lenne azonos.

A befektetési vagy vállalkozói célokat szolgáló vagyontárgyak vonatkozásában a közös vagyon tárgya egyrészt az üzletszerű gazdasági tevékenység természetes személyként vagy önálló, elkülönült jogalanyként (jogi személyként vagy jogi személyiség nélküli szervezet létrehozásával) történő folytatásának ténye, és - ebből következően a vállalkozói tevékenység egyéni vagy társas jellege, másrészt az adott társas vállalkozás cégformája, életközösség megszűnésekor létszakasza, valamint a tag házastársi minősége alapján határozható meg.

A másodfokú bíróság e vonatkozásban pontatlan és félreérthető indokolásával szemben - nem általánosságban, hanem csak az egyéni vállalkozó esetében minősül házastársi közös vagyonnak a házassági életközösség alatt megkezdett illetve folytatott (egyéni) vállalkozói tevékenységből eredő jövedelem, továbbá a tevékenység folytatására szolgáló vagyontárgyak, tehát az ingó és ingatlan dolgok, vagyoni értékű jogok és vagyoni tárgyú kötelezettségek is, mert az egyéni vállalkozó a Ptk. 685/C. § szerinti gazdálkodó szervezetnek minősül ugyan, maga az egyéni vállalkozói tevékenység azonban - a gazdasági társaságokkal ellentétben - az e tevékenységet folytató természetes személytől független, önálló jogalanyisággal és elkülönült vagyonnal nem rendelkezik. Ez az oka annak, hogy a vállalkozói tevékenység céljára szolgáló vagyontárgyak - a személyes, családi és háztartási célokat szolgáló egyéb vagyontárgyakhoz hasonlóan - az egyéni vállalkozó házastárs magánvagyonába és - ebből következően - a házastársi közös vagyonába tartoznak.

A társas vállalkozások, így többek között a gazdasági társaságok keretében kifejtett vállalkozói tevékenység esetén azonban maga a társas vállalkozás (pl. gazdasági társaság) a tagjainak a személyétől független, önálló jogalanyisággal és elkülönült vagyonnal rendelkezik, ezért az e tevékenység folytatására szolgáló vagyontárgyak (dolgok, vagyoni értékű jogok és vagyoni tárgyú kötelezettségek) nem a tagok, hanem a társaság tulajdonát képezik. A tagok vagyonába, és - ebből következően - a házassági

életközösségben élő tagok házastársi közös vagyonába tartozik viszont a gazdasági társaság keretében kifejtett kereső tevékenységből eredő jövedelem, a tag házastársnak az adott gazdasági társaságbeli részesedése, valamint a társasággal szemben fennálló esetleges egyéb jogviszonyból eredő követelése és vagyoni tárgyú kötelezettsége is.

Arra pedig helyesen hivatkozik a felperes, hogy a gazdasági társaságokról szóló - a felek életközösségének megszűnésekor hatályos - 1988. évi VI. törvény (a továbbiakban: Gt.) szabályaihoz kapcsolódó ítélkezési gyakorlat szerint a betéti társaság működésének létszakában a kültag házastárs betéti társasági részesedése esetében házastársi közös vagyonnak - a másodfokú bíróság téves álláspontjával szemben - nem a tag házastárs által „a betéti társaságba bevitt vagyon” (tehát a tag házastárs vagyoni hozzájárulása), hanem az az érték minősül, amely a betéti társasági kültag házastársat a tagsági viszonyának vagy magának a társaságnak az életközösség megszakadásának az időpontjában történő megszűnése esetén az elszámolási igénye alapján megilletné (EBH 2000/1/209. számú Elvi határozat, BH 1999/12/553., Pfv.II.20.384/1998., Pfv.II.21.896/1998.).

b) Az ítélkezési gyakorlattal összhangban fejtette ugyan ki a másodfokú bíróság az ítéletének indokolásában azt, hogy az egyik házastársat, mint a betéti társaság tagját megillető részesedést a házastársi közös vagyon megosztása során nem a társaság vagyonának a könyv szerinti, hanem a tényleges forgalmi értékének alapulvételével kell elszámolni.

A felperes és a betéti társaság, illetőleg a peres felek egymás közötti elszámolásra ugyanis a számvitelről szóló - a felek életközösségének megszűnésekor hatályos - 1991. évi XVIII. törvény (a továbbiakban: Sztv.) szabályai szerinti könyv szerinti érték nem alkalmazható, mert az Sztv. - annak 1. §-a szerint a betéti társaság beszámolási és könyvvezetési kötelezettségére, a nyilvánosságra hozatalra, közzétételre, illetve a könyvvizsgálatra vonatkozó követelményeket szabályozza. A társasági jogviszonyból eredő elszámolási kötelezettségre azonban előírásokat nem tartalmaz (LB Gf.VII.31.983/2000/5., EBH 2002/1/661. számú Elvi Határozat és BH 2002/3/104.). Az egyéni vállalkozó, illetve a piac többi szereplője, így - többek között - a gazdasági társaságok és az állam közötti jogviszonyra irányadó számviteli törvény szerinti ún. könyv szerinti érték valójában az eszközöknek és forrásoknak a mérlegkészítés időpontjára aktualizált múltbeli ára, és annak képzése, illetve kimutatása nem a fordulónapi „valóságos érték” (a beszerzési ár) kimutatását, hanem csupán a mérleg összeállítását szolgálja - egyebek mellett az adózási előírások betartásának és az

adóalap, illetve az adó kiszámításának az állam általi ellenőrzése érdekében. Alkalmatlan tehát arra, hogy a polgári jogi viszonyokban a felek közötti elszámolás alapjául szolgáljon, ezért annak a házastársak egymás közötti, belső jogviszonyaira történő alkalmazása sem lehet indokolt (Pfv.II.22.077/1999.).

c) Anyagi jogi és eljárásjogi szabályt is sértett viszont a másodfokú bíróság azzal, hogy a felperes a T. Bt.-beli részesedésének a közös vagyonhoz tartozó értékét - a felek egyező előadására való hivatkozással - a felperes által a „Bt.-be bevitt vagyon” értékével azonos összegben határozta meg, és azt a T. Bt. 1999. évi egyszerűsített mérlegében feltüntetett eszközök ún. könyvszerinti értékének a fele részében állapította meg.

ca) A Pp. ún. egyszerűbben bizonyítandó tényekre vonatkozó 163. § (2) bekezdése szerint a bíróság az ellenfél beismerése, mindkét fél egyező vagy egyik félnek az ellenfél által bírói felhívás (141. § (2) bekezdése) ellenére kétségsbe nem vont előadása folytán valónak fogadhat el tényeket, ha azok tekintetében kételye nem merül fel, a Pp. 193. § értelmében pedig olyan tényállásra vonatkozóan, amely okirattal bizonyítható, a bíróság az egyéb bizonyítást mellőzheti.

Az alperes a felperes T. Bt.-beli kültagi részesedésének a vagyonközösséghez tartozó értékét előbb a T. Bt. - az általa 42/A/6. sorszám alatt becsatolt - cégkivonatának az adatai alapján határozta meg, amely szerint a cég jegyzett tőkéje az 1993. május 27-i alapításától kezdődően folyamatosan 5.000 forint pénzbeli és 7.757.540 forint nem pénzbeli hozzájárulásból állott, tehát összesen 7.762.540 forint volt, annak a felperes az alapítása óta folyamatosan az egyetlen kültagja, a társaság kültagjai betétjének az együttes összege pedig 7.757.540 forint (35. sorszámú jegyzőkönyv 3. oldal 2. bekezdése, 42. sorszámú alperesi előkészítő irat). Erre tekintettel az alperes a Bt.-beli kültagi betéttel kapcsolatos közös vagyoni igényét a felperes által a Bt.-be bevitt vagyon 3.878.770 forintos fele részében jelölte meg.

A 60. sorszámú előkészítő iratának 5. pontjában a T. Bt.-beli kültagi részesedéssel kapcsolatos kérelmét akként módosította, hogy ez a tétel 4.899.000 forint értékben képezi a felek közös vagyonát, ezért annak a 2.449.500 forintos fele részét a javára kérte elszámolni. A kérelmének módosítását azzal indokolta, hogy a Bt. - 42/A/5. sorszám alatt általa becsatolt - 1999. december 31-i egyszerűsített mérlegének a 13. és 27. sorszáma szerint az említett időpontban a Bt. eszközeinek és forrásainak az értéke, illetve összege egyaránt 4.899.000 forint volt, ebből pedig az következik, hogy 1998. évben (helyesen: 1999. évben) a bevitt vagyonból már

csak ez az összeg volt meg. A fellebbezési tárgyaláson az utóbbi nyilatkozatát megismételve azt adta elő, hogy „a Bt. apportjaként bevitt kocsi tekintetében igényem 2.499.500 forint, ahogyan azt a korábbi beadványomban megjelöltem” (Pf.I.21.544/2010/9. jegyzőkönyv 2. oldal utolsó két bekezdése).

A felperes jogi képviselője ezzel szemben úgy nyilatkozott, hogy „Nem tudom megmondani, hogy a T. Bt. létezik-e még. Azt elfogadom, hogy az alperes a T. Bt.-be 2.449.500 forint értékben gépkocsit vitt be és nem ellenzem, hogy ez elszámolásra kerüljön a vagyontársaság felosztásánál.”

Az alperes tehát a Bt. 1999. december 31-i egyszerűsített mérlege szerint a Bt. eszközeinek értékeként megjelölt 4.899.000 forint értékű „bevitt vagyontól még meglévő érték” egészét házastársi közös vagyontként, annak a 2.449.500 forintos részét pedig a saját vagyoni jutójaként kérte elszámolni, a felperes pedig nem az előbbi, hanem az utóbbi összeget ismerte el „bevitt vagyontként”, holott a cégkivonat szerint a felperes a társaság egyedüli kültagja, a társaság kültagjai betétjének az együttes összege pedig 7.762.540 forint volt.

Mindezek miatt pedig a feleknek a fentebb idézett nyilatkozatai sem a felperes beismerésének, sem a felek Pp. 163. § (2) bekezdése szerinti egyező előadásának, sem egyik félnek az ellenfél által bírói felhívás ellenére kétségsbe nem vont előadásának nem tekinthetők, és e nyilatkozatok a Pp. 195. § (1) bekezdése szerinti közokiratnak minősülő cégkivonat végelszámolás kezdetének 2007. december 22-i időpontjában is hatályos adataival, és az 1999. december 31-i egyszerűsített mérleg adataival is kifejezetten ellentétben állnak, ezért azok alapján a másodfokú bíróság nem fogadhatott volna el tényeket, hiszen azok tekintetében kételyének kellett felmerülnie.

cb) A társaság eszközeinek és forrásainak az egyszerűsített mérlegben feltüntetett értéke ugyanakkor nem a társasági vagyont forgalmi értékének, hanem a számvitelről szóló - életközösség megszűnésekor hatályos - Sztv. 30-42. §-ai szerinti könyv szerinti értékének felel meg.

Az ítélezési gyakorlat szerint annak nincs ugyan akadálya, hogy a házastársi közös vagyont tartozó társasági részesedés értékét a bíróság a forgalmi érték bizonyítottságának vagy bizonyíthatóságának a hiányában akár a felek egyező előadása, akár a perben kirendelt könyvszakértő által meghatározott könyv szerinti

értékben határozza meg. Erre azonban csak akkor van mód, ha a szükséges okirati bizonyítékok hiánya miatt a forgalmi érték szakértői bizonyítás útján nem határozható meg, vagy ha a társasági vagyon és az ennek alapulvételével meghatározható társasági részesedés forgalmi értékének - a könyvszakértő és az esetleg szükséges társszakértők kirendelése útján történő - megállapítására irányuló bizonyítási indítványt - a feleknek a bíróság által a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a Pp. 3. § (3) bekezdése alapján történő tájékoztatása ellenére - a felek egyike sem terjeszt elő. A perben eljáró bíróságok azonban az e vonatkozásban fennálló tájékoztatási kötelezettségüket elmulasztották.

cc) A rendelkezésre álló peradatok alapján ugyanakkor a felperes kültagi részesedésének a házastársak között elszámolható értéke sem a társaság tiszta vagyonának a forgalmi értéke, sem pedig a könyv szerinti értéke alapján nem határozható meg.

A társaság egyszerűsített mérleg szerinti eszközeinek értéke és forrásainak az összege ugyanis nem azonos sem - az elsőfokú bíróság által hivatkozott - „egyszerűsített mérleg eredménnyel”, sem - a másodfokú bíróság álláspontja szerinti - a betéti társasági kültag házastárs által a társaságba „bevitt vagyon”, illetőleg az abból a társaság működésének egy adott időpontjában (a perbeli esetben 1999. december 31-én) még meglévő vagyon értékével, sem pedig a kültag házastárs társasági részesedésének a házastársi közös vagyonhoz tartozó értékével.

A Bt. vagyona az alapításakor a cégkivonat szerint a felperes nem pénzbeli hozzájárulása (apportja) 7.757.540 forintos értékének, valamint a beltag 5.000 forintos pénzbeli hozzájárulása együttes összegének felelt meg, tehát összesen 7.762.540 forint volt, az 1999. évi egyszerűsített mérleg adatai szerint pedig az eszközeinek 4.899.000 forintos értéke 4.879.000 forint pénzkiadásból származó követelésekből, valamint 20.000 forint pénzeszközökből, a forrásainak a 4.899.000 forintos összege pedig - a jegyzett tőkével azonos összegű 4.886.000 forint saját tőkéből, valamint 13.000 forint egyszerűsített mérleg szerinti eredményből állott.

A fentebb már kifejtettek szerint a felperesnek az életközösség megszűnésekor még általa sem vitatottan működő és a peres felek közös vagyonának minősülő T. Bt.-beli kültagi részesedésének értéke azzal az értékkel azonos, amely a felperes társasági tagsági viszonyának az életközösség megszűnésének időpontjában történő

megszűnése esetén a felperest az elszámolási igénye alapján megillette volna.

Ez az érték a Gt. életközösség megszűnésekor hatályos 81. § (1) és (2) bekezdése alapján határozható meg, amely szerint a társasággal megváló taggal a tagsági viszony megszűnésének időpontjában fennálló állapot szerint kell elszámolni, a követelését pénzben kell kifizetni, és ennek során nem pénzbeli hozzájárulást - ha azt nem természetben adják ki - a társasági szerződésben meghatározott értékben, ilyen hiányában a bevitelkori forgalmi értéken kell figyelembe venni, a társaságtól megváló tagnak a társaság használatába adott, meglévő vagyoni hozzájárulását pedig - a társaság és a szóban forgó tag ettől eltérő megállapodásának hiányában - természetben kell kiadni.

Az idézett törvényhelyekből az következik, hogy a tag követelése, és - ebből következően - a felperesi kültagi részesedés közös vagyonhoz tartozó értéke két részből áll: egyrészt a bevitt vagyoni hozzájárulás vagy értéke kiadása iránti igényből (Gt. 61. § (3) bekezdés), másrészt pedig a társaság nyereségéből (vagyis az induló vagyont meghaladó vagyonból) - a vagyoni hozzájárulása arányában (Gt. 70. § (3) és 86. § (3) bekezdés), vagy más megállapodás szerint - őt megillető hányadrészből: a kettő együtt adja ki a tag vagyonilletőségét. Az elszámolás során a tagot megillető követelés alapja tehát a tag vagyonilletősége, azt azonban korrigálni kell még a tag esetleges tartozásával, illetve a tag esetleges egyéb követeléseivel, azzal, hogy az elszámolást a tagsági viszony megszűnésének időpontjában fennálló állapot szerint kell megejteni.

A Gt. 75. §-ának (3) bekezdésének abból a szabályából viszont, mely szerint a társaságba utóbb belépő tag felelőssége a belépése előtt keletkezett társasági kötelezettségekért a többi tagéval azonos, arra kell következtetni, hogy a tagsági viszony megszűnésekor a kilépő tagot - a felek eltérő rendelkezése hiányában - nemcsak a tagsági viszonya alatt keletkezett vagyoni szaporulat, illetve az általa rendelkezésre bocsátott vagyoni betét illeti meg, hanem az elszámolást a társaság teljes vagyonára nézve kell lefolytatni. A vagyoni betét mértéke a társaság tiszta vagyonából, a kilépő tagot megillető arányos rész kiszámításakor veendő figyelembe.

A Gt. és a társasági szerződés, illetve a tagok eltérő megállapodásának hiányában, könyv szerinti értékek helyett, a vagyon forgalmi értékét kell irányadónak tekinteni (LB Gf.VII.31.983/2000/5., EBH 2002/1/661. számú Elvi határozat és BH 2002/3/104.).

Ennek a következménye pedig az, hogy a házastársi közös vagyon megosztása során a tag házastárs tagsági viszonya feltételezett megszűnése időpontjának az életközösség megszakadásának időpontját kell tekinteni. Az ettől való eltérésre csak akkor van mód, ha az említett időpontbeli érték a szükséges adatok hiánya miatt nem állapítható meg, vagy a felek közösen kéri a társasági részesedésnek a rendelkezésre álló peradatok alapján is meghatározható valamely más időpontbeli értékének az elszámolását.

A felperes fenti a) pont szerinti közkereseti és betéti társaságbeli részesedés, mint kötelmi jellegű elszámolási igény említett időpontbeli értéke tehát az életközösség megszűnésének időpontjában a társaság forgalmi értéken számított tiszta vagyonának, illetve a felperes által szolgáltatott vagyoni betét alapján a felperesre eső hányad figyelembevételével, a társasági szerződés, cégmásolat, éves beszámoló (mérleg, eredménykimutatás, kiegészítő melléklet, üzleti jelentés), vagyonkimutatás, analitikus nyilvántartás és egyéb okirati bizonyítékok adatain alapuló könyvszakértői vélemény alapulvételével határozható meg, azzal, hogy indokolt esetben - a könyvszakértő útján vagy más módon - ingatlanforgalmi, gépjármű, tárgy-, illetve a szükséges szakértelemmel rendelkező egyéb társszakértők bevonásáról és a társszakértők egyesített szakértői vélemény előterjesztésére való felhívásáról is gondoskodni kell (BH 2006/16. - Pfv.II.21.044/2002.).

Önmagában abból ugyanis, hogy 1999. évben a társaság milyen könyv szerinti értékű eszközökkel és forrásokkal rendelkezett, még nem következik az, hogy az életközösség négy évvel korábbi megszűnésének az időpontjában legalább ugyanilyen mértékű vagyona volt, hiszen ez a vagyon nem csupán a társaságba bevitt vagyonnak az életközösség megszűnését követő működtetésére, hanem - egészen vagy részben - a társasági tagoknak az életközösség megszűnése után esetleg teljesített utólagos befizetésére, vagy az említett időszakban kifejtett tevékenységére visszavezethető okból is keletkezhetett (EBH 2000/1/209. Elvi határozat). A társaság működése során ugyanis a saját tőke mértéke a mérleg szerinti eredmény alakulásától, valamint a tartalékok képzésétől, a saját tőke részét képező jegyzett tőke alapításkori mértéke pedig annak felemelése vagy leszállítása folytán is változhat.

A rendelkezésre álló peradatok alapján a felperes T. Bt.-beli kültagi részesedésének sem az életközösség megszűnésekor, sem az 1999. évi egyszerűsített mérleg keltekor forgalmi és/vagy könyv szerinti értéke nem állapítható meg. Az egyszerűsített mérleg adatai ugyanis nem a felperes, hanem a Bt. vagyonának a könyv szerinti értékére vonatkoznak, a társaságnak azonban nemcsak a

kültag felperes, hanem T. G. beltag is a tagja. A társasági szerződés 1995. szeptember 12-én és 1999. december 31-én hatályos szövegének a hiányában a Gt. - fentebb hivatkozott - 61. § (3) bekezdésének, 70. § (3) és 81. § (1)-(3) bekezdésének és 86. § (3) bekezdésének az alkalmazásához szükséges adatok nem állapíthatók meg, ezért nincs lehetőség - többek között - a nyereség tagok közötti felosztási arányának, valamint a tagok esetleges tartozásainak és egyéb követeléseinek a meghatározására sem.

Az egyszerűsített mérlegben szereplő eszközök nem a felperes apportjából, hanem pénzkiadásból származó követelésekből állnak, az Sztv. 23. § (3) bekezdése szerint pedig követeléseknek csak azok a különféle szállítási, vállalkozási, szolgáltatási és egyéb szerződésekből jogszerűen eredő, pénzformában kifejezett fizetési igények minősülnek, amelyek a vállalkozó által már teljesített, a másik fél által elfogadott, elismert termékértékesítéshez, szolgáltatás teljesítéshez, kölcsönnyújtáshoz, előlegfizetéshez, vesztességtérítéshez, jegyzett, de be nem fizetett tőkéhez kapcsolódnak. Az egyszerűsített mérleg szerinti saját tőkeként az Sztv. 26. § (1) értelmében csak olyan tőkerészt szabad kimutatni, amelyet a tulajdonos (az alapító) bocsátott a vállalkozó rendelkezésére, vagy amelyet a tulajdonos (az alapító) a (4) bekezdésben foglaltakon túlmenően az adózott eredményből hagyott a vállalkozónál és a saját tőke részeként kell kimutatni a 41/A. § szerinti értékelésből származó értékhelyesbítéssel azonos összegű értékelési tartalékot is.

Mindezek miatt a felek jogvitájának a megalapozott érdemi elbírálásához a bíróság fentebb részletezett tájékoztatási kötelezettségének a teljesítése és a feleknek a kültagi részesedés értékére vonatkozó egyező előadásuk megtételének a lehetőségére vagy - ennek hiányában - a további bizonyítási indítványaik előterjesztésére való felhívása, továbbá a társasági szerződés és annak módosításai, valamint az egyéb nyilvános cégiratok beszerzése, és a vitás értéknek a fentebb részletezett szempontoknak megfelelően, könyvszakértő kirendelése útján - szükség esetén társszakértők bevonásával - történő megállapítása.

III. A másodfokú bíróság az alapperben hozott 5.Pf.22.822/2005/5. számú részítéletével az elsőfokú bíróságnak az alapperben hozott 3.P.320.286/2000/107. számú ítéletét részítéletnek tekintette, azt megváltoztatta és a felperes elsődleges keresetét elutasította. Ezt követően, 2009. szeptember 23. napján hozta meg az elsőfokú bíróság a 3.P.20.813/2005/77. számú ítéletét, amelyet az alperes kérelmére a 2010. január 27. napján kelt 3.P.20.813/2005/87. számú kiegészítő ítéletével kiegészített. A másodfokú bíróság a 2010. október 27. napján kelt 5.Pf.21.544/2010/9. számú ítéletét - annak fejrészből

kifejezetten is kitűnően - az elsőfokú bíróság „2009. szeptember 23. napján 3.P.20.813/2005/77. sorszám alatt meghozott, 3.P.20.813/2005/87. sorszám alatt kiegészített ítélet ellen a felperes részéről 78. és 89. sorszám alatt, az alperes részéről 79. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán hozta meg.”

A jogerős ítélet rendelkező része az elsőfokú bíróság ítéletét - a fentebb ismertetett módon - részben megváltoztatta, „egyebekben helybenhagyta” és a felperes az általa meghatározott összegű másodfokú részperköltség alperesnek való megfizetésére kötelezte.

Iratellenes tehát az alperesnek az a felülvizsgálati érvelése, hogy a jogerős ítélet a Pp. 225. § (6) bekezdése sértene azért, mert az elsőfokú bíróság 3.P.20.813/2005/87. számú kiegészítő ítélete elleni felperesi fellebbezés tárgyában nem foglalt állást, az alperesi fellebbezésben előterjesztett kamatkövetelésről, a részperköltségen felüli perköltség, valamint az általa lerótt második fellebbezési illeték viseléséről pedig a másodfokú bíróság nem rendelkezett.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 213. § (2) bekezdése alapján hozott részítéletével a rendelkező rész szerint határozott a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján.

A Pp. 275. §-ának (5) bekezdése alapján a Legfelsőbb Bíróság a felek felülvizsgálati eljárással felmerült költségeinek és a feljegyzett felülvizsgálati eljárási illetéknek az összegét csupán megállapította, annak viseléséről a másodfokú bíróság az eljárást befejező határozatában dönt.

Budapest, 2011. szeptember 27.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró.

A kiadmány hitelével: tisztviselő